

LIAG: 100 JAAR ONTWERPEN AAN GEZONDE EN TOEKOMSTBESTENDIGE ONDERWIJSOMGEVINGEN

Architecten van geluk

LIAG architecten en bouwadviseurs viert dit jaar zijn honderdjarige bestaan. De ontwerpvisie is in al deze jaren nooit veranderd. Nog steeds is voor LIAG een onderwijsgebouw pas geslaagd als het bijdraagt aan het welzijn van de leerlingen en docenten. Als het een plek is waar iedereen zich thuis voelt en als het uitnodigt tot ontmoeting. Een gezond gebouw dat gebruikers uitdaagt het beste uit zichzelf te halen.

De eerste school bouwde LIAG 90 jaar geleden voor Philips in Eindhoven, de eerste bedrijfs-school van Nederland voor bijna 4.000 leerlingen. Het onderwijsaanbod was er divers en het aantal ruimten uiteenlopend. Naast werkplaatsen en laboratoria waren in dit gebouw verschillende lesvertrekken gesitueerd. Dit waren veelal vrij knusse kleine klaslokalen. Dirk Roosenburg, oprichter

van LIAG, had in die tijd al oog voor het welzijn van de leerling. Er was een grote speelplaats aanwezig. Lichamelijke opvoeding vormde een belangrijk onderdeel van het onderwijsprogramma. Een gezonde geest in een gezond lichaam was het uitgangspunt. In het gebouw kwam een overvloed aan daglicht binnen door de grote raampartijen. Dit zorgde voor een positieve invloed op het welzijn en de productiviteit. ▶

Het meest opvallende element zijn de vrijstaande huisjes op de leerpleinen (foto: Ben Vulkers)

Aan de vide zijn zones gemaakt waar de kinderen individueel of in groepen kunnen werken (foto: Ben Vulkers)

Het IJburg College is een levendige leergemeenschap waar leerlingen kleur geven aan de school (foto: Ben Vulkers)

Verspreid door het gebouw is een diversiteit aan werkplekken te vinden

Het gebouw won in 2008 de Scholenbouwprijs (foto: lemke Ruige)

Om een gevarieerd gebruik, ook voor de toekomst, te garanderen, zijn werkruimten als doosjes in de open ruimte gehangen (foto: lemke Ruige)

STIMULERENDE OMGEVING

In 2007 ontwierp LIAG een multifunctioneel onderwijsgebouw voor vmbo: het Niekée in Roermond. Later in 2014 werd er de leerroute Agora aan toegevoegd. Het doel was om leerlingen voor te bereiden op een leven lang leren. Bij Agora zitten alle leerlingen van alle niveaus en leeftijden bij elkaar in een vaste coachgroep. Iedere leerling maakt vanuit zijn eigen wensen en vragen een persoonlijke leerroute. Om deze reden ondersteunt het gebouw het natuurlijke leerinstinct en interesses van de leerlingen. Een fysieke omgeving die de verwondering stimuleert met ruimtes waarbij alle zintuigen geprikkeld worden. Het gebouwconcept is open met een groot atrium en verschillende veelkleurige volumes die door de leerlingen vrij kunnen worden gebruikt. Overal zijn plekken waar leerlingen kunnen werken. Rondom het atrium bevinden zich de klaslokalen, die door middel van transparante wanden van elkaar gescheiden zijn. Het gebouw werkt als een uitdagende fabriek, een atelier, een werkplaats. De lerarenkamer wordt omgetoverd tot grand café, de grote wand in het atrium wordt een klimmuur, de prachtige receptie een werkplek voor

Interieurelementen zijn ingezet om eigen plekken te creëren (foto: Ben Vulkers)

leerlingen. Nu, 12 jaar later, blijkt het concept zonder enkele verbouwing of de wens om te verbouwen nog steeds bijzonder succesvol.

MAXIMALE FLEXIBILITEIT

Toekomstbestendige onderwijsgebouwen moeten zich aan kunnen passen aan veranderende pedagogische concepten. Ook veranderende leerlingenaantallen hebben hierop invloed. In architectonisch opzicht moeten de gebouwen daarom een grote, ruimtelijke flexibiliteit hebben, zodat ze in de toekomst makkelijk kunnen worden aangepast aan nieuwe ontwikkelingen. Om al de verschillende wensen in het gebouw mogelijk te maken, zijn daarom draagconstructies nodig waartussen veranderbare plattegronden ontwikkeld kunnen worden. De constructie en de logistiek zijn vast, de rest is flexibel van opzet om ruimten multifunctioneel te gebruiken en vrij in te delen, passend bij de verschillende werkvormen en wisselende groepsgroottes. Denk aan lokalen met brede (glazen) schuifpuien rondom een leerplein. Ruime gangen die zijn ingericht als studieplek. Een trap als tribune bij voorstellingen, een vensterbank die als leesplek fungeert.

VRIJE STRUCTUUR

Het door LIAG ontworpen IJburg College I in Amsterdam verrees in 2011. Opvallend aan het interieur van deze school is dat het geen gangen kent. Zonder gangen verdwaal je niet en ben je altijd

In 1929 verrees de eerste bedrijfsschool van Nederland

zichtbaar: dat is de visie van de school. Om de kleinschaligheid te waarborgen is het gebouw opgedeeld in zes deelscholen van ieder maximaal 200 leerlingen. Iedere deelschool is gevestigd in een grote ruimte - het leerplein - met daaraan gekoppeld een aantal lokalen voor onderwijs of zelfstudie. De leerlingen worden gestimuleerd zoveel mogelijk zelfstandig te studeren. Het interieur faciliteert dat. Het grootste gedeelte van de dag bevinden de leerlingen zich in hun deelschool, met uitzondering van een aantal lessen die in vaklokalen buiten de deelschool worden gegeven. LIAG ontwierp samen met interieurarchitect Ateliers een open basis, vrij invulbaar voor de school. Op de vloeren van de deelscholen is een grid aangebracht. Dit geeft een structuur om de meubelen vrij te kunnen verplaatsen, afhankelijk van de behoeftes. Doordat alles open en licht is, is de sociale veiligheid groot. Alles wat in de school gebeurt is zichtbaar. Het interieur is ingetogen en neutraal vorm gegeven voornamelijk in de kleuren grijs, zwart en wit. De leerlingen geven zelf kleur en sfeer aan de school.

KINDGERICHT GEBOUW

IKC De Toverberg (2017) in Zoetermeer, is één van de eerste scholen zonder klaslokalen. In wisselende leergruppen wordt het onderwijs hier afgestemd op de leerbehoeften van de kinderen. De leerlingen krijgen instructie in hun eigen basisgroep, maar werken voor sommige opdrachten samen met leerlingen uit andere basisgruppen. Dan worden ze bijvoorbeeld ingedeeld op gedeelde interesses of leerstijlen. De onder-, midden- en bovenbouw zijn verdeeld in verschillende niveaus door middel van een split level, die op zijn beurt door los meubilair verdeeld is in verschillende zones. Tijdens het werken, spelen en oefenen komen

"In architectonisch opzicht moeten de gebouwen daarom een grote, ruimtelijke flexibiliteit hebben"

LIAG 100 JAAR

Al een eeuw lang wijdt LIAG architecten en bouwadviseurs zich aan het realiseren van duurzame, flexibele en toekomstbestendige gebouwen. Naast sport- en zorggebouwen nemen onderwijsinstellingen van basisonderwijs tot aan universiteiten en hogescholen een belangrijke plaats in het portfolio. De projecten van LIAG kennen een hoog ambitieniveau op het gebied van duurzaamheid, circulariteit en gezond bouwen. LIAG is een bureau dat zich het beste thuis voelt bij complexe projecten. Complex kan betekenen dat er veel verschillende stakeholders bij betrokken zijn, dat uitdagende bouwkundige oplossingen bedacht moeten worden of dat een gevarieerd en multifunctioneel PVE naar een ontwerp vertaald moet worden. Zo wordt LIAG vaak gevraagd als men innovatieve vernieuwende onderwijsconcepten wil vertalen. Het bureau heeft dan ook de ontwerpen van de eerste school zonder klaslokalen en de eerste Agora-school van Nederland op haar naam staan. Met een eigen bouwadviesafdeling gaan zij ver in de samenwerking met de opdrachtgevers en partners. Zo treedt het bureau op als aannemer of blijft het na oplevering verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van een gebouw.

de kinderen elkaar tegen in de ontdekhoeken of bij de werkplekken zodat ze van elkaar kunnen leren en met elkaar kunnen sparren. Bovendien zijn alle zones zo ontworpen dat ze als klaslokalen kunnen worden gebruikt. Vensterbanken zijn zo ontworpen dat je erop kunt zitten of om in kleine groepen samen te werken. Een brede houten trap met een grote glijbaan staat midden in de ruimte en zorgt voor een heldere routing.

AANPASBAAR VOOR DE TOEKOMST

Oog voor de toekomst heeft zeker ook het derde Onderwijsgebouw voor de Wageningen University & Research (WUR) wat binnenkort in uitvoering gaat. Een uiterst flexibel gebouw met een modulaire opzet. Het gebouw kenmerkt zich door een open structuur. Aan het atrium, die bijeenkomstfuncties en food pop-up voorzieningen herbergt, zijn de verschillende onderwijs- en laboratoriumruimten verbonden. Een ruime, centrale trap voert door het gebouw. Rondom deze trap is een diversiteit aan werkplekken te vinden. De opzet bevordert interactie en spontane ontmoeting. Rekening is gehouden met de benodigde aanpasbaarheid, óók voor de toekomst. Collegesalen kunnen met elkaar verbonden worden. En in de toekomst kunnen de collegesalen omgebouwd worden tot laboratoria. Het onderwijsgebouw, ontworpen volgens het BENG-principe, fungeert als hét visitekaartje van de WUR. Zo wekt één van de gevels energie op. Het gebouw heeft daarnaast een 'groene' uitstraling. Planten vormen een belangrijk onderdeel in het interieur, dat zich verder kenmerkt door veel daglicht, overzicht en sterke relaties tussen binnen en buiten. 🌱

▶ Kijk voor meer informatie op liag.nl.